

The Journal of International Civilization Studies
Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi
Volume III/ Issue I- ISSAS Special Issue
ISSN: 2548-0146, Nevşehir/ TURKEY
DOI: <doi>10.26899/inciss.53</doi>

THE EFFECT OF TONGUE TWISTER ON ARTICULATION IN VOICE TRAINING

Öğr. Gör. Sevda TOKER

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü
sevdatoker@nevsehir.edu.tr

Doç. Dr. Sema SEVİNÇ

Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi
Anabilim Dalı
ssevinc@konya.edu.tr

Yrd. Doc. Dr. Vahide Bahar ÖNDER YİĞİT

Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Güzel
Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
vbyigit@konya.edu.tr

Abstract

The humanbeings possess a unique language and communication skills through their ability to create a voice with the physical qualities they have and to speak. Unlike other creatures, humanbeings use their language capabilities to communicate each other and express themselves. Speech is the most important requirement for humanbeings to maintain communication with their surroundings. Speaking with combining vowels and syllables via voice organs is subject of articulation which is a subtitle of voice training.

As a part of Anatolian folk culture, tongue twisters, consist of harmonic and rhythmic voice reduplications and repetitions, are one of the cornerstones of the cultural heritage in the individual and community music education process. Tongue twister is a unique entity of music education that enlarges the cultural heritage and passes it from generation to generation.

This study aimed to identify important tongue twisters for articulation. Using tongue twisters in voice training which is an aspect of music education is important because of its impact on articulation. This is a descriptive study and data were collected using literature screening.

The data were reached from the books used in primary education, pre-school music education and voice training, and internet resources in this research. The obtained data were categorized according to the steps contributing to the voice training.

KeyWords: Voice training, tongue twister, articulation, music.

TEKERLEMELERİN SES EĞİTİMİNDE ARTİKÜLASYONA ETKİSİ

Özet

İnsan sahip olduğu bedensel özellikleriyle ürettiği ses ve konuşma yetisiyle özgün bir dil ve iletişim becerisine sahiptir. Diğer canlılardan farklı olarak çevresiyle iletişim kurma ve kendini ifade etmede bu dilin olanaklarından yararlanır. Konuşma, insanoğlunun çevresiyle olan iletişimini sürdürebilmesi için en önemli gereksinimlerden biridir. Konuşma organlarının katılımı ile harfleri ve heceleri birleştirilerek konuşmak ses eğitiminin alt basamaklarından biri olan artikülasyonun konusudur.

Anadolu halk kültüründe yer alan kısa, uyumlu, ritmik, söz dizisi olarak ikilemelerden ve yinelemelerden oluşan tekerlemeler, bireyin ve toplumun müzik eğitimi sürecindeki kültürel mirasının temel taşlarındandır. Tekerlemeler, müzik eğitiminde kültürel mirası büyüten geliştiren kuşaktan kuşağa aktaran kendine özgü bir unsurdur.

Araştırmada ses eğitiminin öğelerinden biri olan artikülasyon basamağına katkı sağlayacak tekerlemelerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Müzik eğitiminin bir boyutu olan ses eğitiminde tekerlemelerin kaynak olarak kullanılması artikülasyona etkisi açısından önemlidir. Bu araştırma, betimsel bir çalışma olup veriler kaynak tarama yöntemi kullanılarak toplanmıştır.

Çalışmada ulaşılan veriler, ilköğretimde ve okulöncesi müzik eğitiminde kullanılan kitaplardan, ses eğitimi kitaplarından, internet kaynaklarından toplanmış olup ses eğitimine katkı sağlayacak basamaklara göre kategorize edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Ses eğitimi, tekerleme, artikülasyon, müzik.*

1. Giriş

Tekerlemeler, geçmişten günümüze kadar masallarla, çocuk oyunları ve diğer halk edebiyatı ürünleriyle birlikte aktarılarak gelen zengin bir kültürel mirasımızdır. Tekerlemeler, bireyin ve toplumun müzik eğitimi sürecindeki kültürel mirasının temel taşlarındandır. Bu açıdan tekerlemeler, müzik eğitiminde kültürel mirası büyüten, geliştiren, kuşaktan kuşağa aktaran kendine özgü bir unsurdur.

Birey, doğumla birlikte yaşadığı toplumun kültürüne ait müzikal öğelerden biri olarak ninniler ve sonrasında tekerlemelerle karşılaşmaktadır. Böylelikle birey, müzik eğitimine dünden bugüne var olan kültürel öğelerimizin şekillendirdiği müzik yaşantısıyla başlamaktadır.

Müzik, toplumların kültürel özelliklerini yansıtan sessel bir unsur olarak biçimlendiği kültürün özelliklerini taşır, insanın kültürel yaşamında “geçmiş” ile “şimdi”, “şimdi ile gelecek” ve böylece de “geçmiş ile gelecek” arasında bağ kurar. Bunun doğal bir sonucu olarak da belli kültürel özelliklerin görece sürekliliğini sağlar (Uçan, 1994: 22).

Bu anlamda bireyin ve toplumun müzik yaşantısı yoluyla değişerek gelişmesine yön vererek köprü vazifesi gören ulusal değerlerimizin yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması oldukça önemlidir.

Müzik eğitiminde yerel değerlerimizin tanıtılması, benimsetilmesi ve geleceğe aktarma becerisi kazandırılması da çağdaş müzik eğitimin bir amacıdır.

Eğitim, bireyleri ve toplumları biçimlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirme süreci olarak tanımlanabilir. Bu tanımdan yola çıkarak müzik eğitimi, “temelde bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme veya bir müziksel davranış geliştirme süreci” olarak tanımlanabilir (Uçan, 2005: 14).

Türkü, mani, ninni vb. anonim sözlü edebiyat ürünlerinden biri olan tekerlemeler, bireyin çocukluktan itibaren temelde bir müziksel davranış kazanmasına ve yaşadığı toplumun müzik kültürünü tanınması yoluyla müziksel gelişimine katkı sağlamaktadır.

Say (2002: 513)’a göre tekerlemeler, kısa, uyumlu, ritmik, söz dizisidir ve ölçü, uyak, ses taklidi, yineleme ve ikilemeden oluşmaktadır. Sun (1998: 24) tekerlemeleri, sözcükleri anlamlı, anlamsız ya da yarı anlamlı olabilen; bazı tekerlemelerin ezgisel bir yapıya sahip olup bazılarının ise belirli bir ezgisi olmayan tartımlı bir yapıya sahip oldukları şeklinde tanımlamıştır. Nitelik olarak herhangi bir ana konudan yoksun olan tekerlemeler, uyaklarla elde edilen ses oyunları ve çağrışımlarla birlikte birbirine bağlanarak meydana gelmişlerdir (Yıldız, 2002: 9).

Ağız, çene, dil, diş gibi konuşma organlarının uygun şekillerde kullanımıyla oluşturulan farklı seslerin anlamlı semboller oluşturacak şekilde birleştirilmesine artikülasyon olarak tanımlanmaktadır. Tekermelerdeki ses oyunları ve ezgisel tekrarlar ses tonundaki değişim ve vurgulama farklılıkları yoluyla artikülasyona katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda müzik eğitiminin bir boyutu olan ses eğitiminde tekerlemelerin kaynak olarak kullanılması etkin bir öğretim sağlanabilmesi bakımından önem teşkil etmektedir.

2. SES EĞİTİMİ VE TEKERLEMELER

Ses eğitimi, şarkı söylemede müziksel davranışları geliştirmeye yönelik sanatsal ve teknik bir çalışma sürecidir (Say, 1992). Töreyin (1998) ses eğitimini, bireylere seslerini konuşurken ve şarkı söylerken anatomik ve fizyolojik yapısına uygun olarak kullanabilmeleri için gerekli davranışların kazandırıldığı, önceden saptanmış ilke ve yöntemlerle sürdürülen planlı bir etkileşim süreci olarak tanımlamaktadır.

Ses eğitimi sürecinde bireye, sesin oluşumu için gereken enerjinin sağlandığı solunum organlarının, titreşimin sağlandığı larinksin, sese tını zenginliği katan rezonatörlerin ve kelimelerin oluştuğu dil seslerine dönüştürülme eyleminin gerçekleştiği artikülasyon bölgelerinin kontrollü, denetimli, doğru ve uyumlu kullanımına ilişkin davranışlar kazandırılması amaçlanmaktadır (Töreyin, 2008:90).

Ses eğitiminin amaçlarından biri de konuşmanın etkili ve anlaşılabilir olmasıdır. Bu anlamda geleneklerimiz içerisinde yer alan tekerlemeler, bireye çocukluk yıllarından itibaren ana dilini “etkin konuşma” becerisi kazanma ve kelime dağarcığını zenginleştirme sürecinde katkı sağlamaktadır. Seslerin dizilişindeki söyleme güçlüğü nedeniyle tekerlemelerin, tekrar tekrar söylenmesi bazı harflerin telaffuzunun düzeltilmesinde yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda tekerlemeler, bireyin konuşmada sesini etkin, anatomik ve fizyolojik yapısına uygun, dil ve müzik özellikleriyle uyumlu olarak kullanmasında da etkin rol üstlenmektedir. Akbulut (1999) tekerlemelerin, sesin etkin ve doğru kullanılmasına katkı sağladığını ayrıca solfej eğitiminde kullanılmasıyla seslerin kalınlık-incelik farkı ile nota değerleri gibi kavramların kolay anlaşılmasında önemli rol üstlendiğini belirtmektedir.

Ses eğitiminde artikülasyon, konuşma organlarının bazen kendi başlarına, bazen de birlikte hareket ederek “dil” seslerini meydana getirmesine denir. Artikülasyon, ses eğitimi sürecinin ihmal edilmemesi gereken en önemli öğelerinden biridir. Ses eğitiminin “etkili konuşmak” ve “etkili şarkı söylemeye ilişkin davranışlar kazandırmak” gibi amaçları göz önünde bulundurulduğunda sözlerin anlaşılır olmasının önemi ve müziğin etkileme gücüne sağladığı katkı daha fazla ortaya çıkar. Bu bağlamda, hem doğal söylemenin hem de sözlerin anlaşılır olmasının amaçlandığı, ses eğitiminin “konuşur gibi şarkı söylemek” ilkesine ses eğitimi çalışmalarında özenle uyulması gerekir (Töreayın, 2008:100).

Tansu (1963), dünyanın dört bir yanında insanların birbirinden farklı diller konuştuğu halde artiküle organları aracılığı ile benzer sesler oluşturduklarını belirtmiştir. Her iki dudak ile “P” ve “B”, dudak ve dişler ile “F” ve “V”, dilin ön kısmı ile “T” ve “D”, dilin arka kısmı ile “K” ve “G” seslerini çıkarırlar. Bu nedenle yazar artikülasyonu, konuşma organlarının bazen birlikte bazen de kendi başına hareket ederek en geniş anlamı ile ağızın belirli bir durumunda dilin “sesleri” meydana getirmesi süreci olarak tanımlamaktadır.

Artikülatörler veya konuşma organları denilince ilk akla gelen “dil” olur. Dudaklar, dişler, dişlerin bağlı olduğu çene, ağız boşluğu- boşluğun tavanı, tabanı ve duvarları- dilin çalışmasına uyum sağlayarak konuşmayı gerçekleştirir. Konuşma, ünlü ve ünsüzlerin (vokal ve konsonların) yukarıda belirtilen artikülatörler tarafından bir araya getirilerek heceler, sözcükler, cümleler oluşturmasıyla şekillenir. Konuşurken artikülatörleri doğru kullanmayanların sözleri tam anlaşılabilir, sorun ses yükseltilerek değil, ünsüzlerin doğru yerde açık ve net artiküle edilmesi ile çözülür (Sabar, 2008: 57).

Konuşmada ve şarkı söylemede sözlerin doğru ve açık telaffuz edilmesine, bir diğer anlamda artikülasyonun gelişmesine, yönelik en önemli çalışmalardan biri de tekerlemelerdir. Seslerin yinelenmesinden ve sözcük oyunlarından oluşan tekerlemeler çeşitli hızlarla tekrar tekrar okunarak artikülasyonun gelişimine katkı sağlamaktadır. Artikülasyonda etkin rol üstlenen organlar, damak, dil, dişler ve alt çenedir. Bu organlar, ses tellerinde oluşan tonun kuvvetlenmesine ve harflerin oluşmasına

yardımcı olur. Tekerlemeler ise çeşitli hızlarla okunurken alt çenenin, damağın, dilin hareket fonksiyonunu arttırarak ağzın belirli bir durumunda “dil” sesleri meydana getirmesinde önem teşkil etmektedir.

Özkaya (2012: 2) tekerlemelerin, dilin doğru ve akıcı kullanılması için önem verilmesi gereken telaffuz, vurgu ve tonlama çalışmaları kapsamında yararlanılabilecek en etkili araçlardan biri olduğunu belirtmiştir.

Hemen hemen bütün diller ses oluşumu için ünlü ve ünsüz olmak üzere iki foneme ihtiyaç duyarlar. Sözcükleri oluşturan dil sesleri, söyleyiş nitelikleri bakımından genel olarak seslerin ağızdan çıkış biçimi ve yerine göre ünlü ve ünsüz olmak üzere ikiye ayrılır. Çıkış biçimi bakımından ünlüler; ağız kanalının açıklığı, dilin ve dudakların durumuna göre belirlenir. Ünsüzler ise çıkışları sırasında ağız kanalında ya da öteki organlarda bir engelleme, bir kapanma veya daralmaya maruz kalmaktadır. Bu durum nitelik olarak ünsüzleri belirlemektedir (Demircan, 1996: 20).

1) Ünlü Sesler

Ünlü sesler özgür ve gürültüsüz seslerdir. Bu sesler ciğerlerden gelen havanın ağız ve gırtlakta bir engele rastlamadan çıkmasıyla oluşur. Konuşma organlarının herhangi bir yerinde kapanma ya da daralma olmaz. Bu nedenle bir hışırtı veya benzeri ses duyulmaz. Bu seslerin çıkışında dil, çene ve dudaklar önemli görev üstlenir. Türkiye Türkçesi’nde bu organların çeşitli durumlarına göre çıkarılan sesler şöyle gruplandırılır;

Çene açısından büyüklüğüne göre:

- ✓ Geniş ünlüler: -a, -e, -o, -ö
- ✓ Dar ünlüler: -ı, -i, -u, -ü

Dudakların biçimine göre:

- ✓ Düz ünlüler: -ı, -i, -a, -e
- ✓ Yuvarlak ünlüler: -o, -ö, -u, -ü

Dilin devinimine ve biçimine göre:

- ✓ Arka dil ünlüleri: -a, -o, -u
- ✓ Orta dil ünlüleri: -ı
- ✓ Ön dil ünlüleri: -e, -i, -ö, -ü

Ön dil ünlüleri de kendi içlerinde;

- ✓ Yuvarlak ön dil ünlüleri: -ö, -ü

- ✓ Düz ön dil ünlüleri: -i, -e olarak ikiye ayrılır (Selen, TDK. 454: 22).

2) Ünsüz Sesler

Bu sesler engelli, gürültülü ve özgür olmayan seslerdir. Çünkü bu seslerin çıkışında soluk, konuşma organlarının herhangi bir yerinde bir engele rastlar; bir titreşim, sürtünme ya da patlama sonucunda gürültü çıkarılır ve ancak bir ünlü eşliğinde hece oluştururlar. Ünsüz seslerin oluşması, soluğun rastladığı engele göre değişir. Bu engel kapanma ve daralma olabilir. Türkiye Türkçesi'ndeki ünsüzler çıkarıldığı yere göre;

- ✓ Kapanma ünsüzleri ve
- ✓ Daralma ünsüzleri olarak ikiye ayrılır.

Kapanma ünsüzleri de;

- ✓ Patlamalı ünsüzler: -p, -t, -k, -b, -d, -g
- ✓ Geniz ünsüzleri: -m, -n
- ✓ Vurmalı ünsüzler: -r olarak gruplandırılabilir.

Daralma seslerinin çıkarılmasında, konuşma organlarının herhangi bir yerinde daralma olduğundan soluk sürtünerek çıkar.

- ✓ Bunlar da; -f, -v, -s, -z, -j dir.

Tüm ünsüzler ses tellerinin titreşme durumlarına göre; ötümlü ve ötümsüz olarak ikiye ayrılır. Ses telleri titreşiyorsa ötümlü, titreşmiyorsa ötümsüz ünsüzlerdir.

Ayrıca ünsüzler çıkarıldıkları yere göre şöyle gruplandırılabilir;

- ✓ Çift dudak ünsüzleri: -b, -p, -m
- ✓ Dudak- dış ünsüzleri: -f, -v
- ✓ Dış ardı ünsüzleri: -d, -t, -s, -z, -n
- ✓ Dişeti ünsüzleri: -l, -r

Ünsüzün çıkışı dil ucunun ya da dilin ön kenarının, sert damağın ön kısmına değmesi ile gerçekleşiyorsa;

- ✓ İyice ön damak ünsüzleri: -s, -z
- ✓ Ön damak ünsüzleri: -j

- ✓ Art damak ünsüzleri: -k, -g olarak üçe ayrılır (Selen, TDK. 454: 22).

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada,

Tekerlemelerin ses eğitiminde kaynak olarak kullanılmasının etkin bir öğretim sağlayacağı hipotezinden yola çıkılarak, ses eğitiminin artikülasyon basamağına katkı sağlayacak olan tekerlemelerin tespiti amaçlanmıştır.

Bu amaca göre araştırmanın problem cümlesi: “Ses eğitiminin artikülasyon basamağına katkı sağlayacak tekerlemeler nelerdir?” şeklinde oluşturulmuştur.

4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma,

- ✓ Ses eğitiminde tekerlemelerin kullanılması; eserlerin artikülasyon ve fonetik bakımından rahat ve temiz seslendirilmesine olanak sağlaması bakımından,
- ✓ Tespit edilen tekerlemelerin ses eğitimi sürecinde kaynak olarak kullanılması bakımından,
- ✓ Bireyin yaşadığı toplumun müzik kültürünü tanıması bakımından önemli görülmektedir.

5. YÖNTEM

Bu araştırma betimsel bir çalışma olup veriler kaynak tarama yöntemi kullanılarak toplanmıştır.

6. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Araştırmada, tekerlemeler hakkında bilgi toplamak amacıyla literatür taraması yapılmış ve ulaşılan veriler;

- İlköğretimde ve okulöncesi müzik eğitiminde kullanılan kitaplardan,
- Ses eğitimi kitaplarından,
- Konuyla ilgili makaleler, bildiriler ve tezlerden,
- İnternet kaynaklarından toplanmış olup tespit edilen tekerlemeler, ses eğitiminin en önemli öğelerinden biri olan artikülasyon basamağına katkı sağlayacak şekilde sıralanmıştır.

7. BULGULAR

Doğru ve kaliteli ses üretiminde dilin önemi büyüktür. Özellikle dilin ağız içindeki pozisyonu ve dil kökü sesin tınısını etkileyen faktörlerdendir. Dil, artikülasyonu etkileyen sesli ve sessiz harflerin oluşumunda, onlara açıklık, kapalılık, yumuşaklık, sertlik, parlaklık gibi özelliklerin sağlanmasında oldukça büyük bir katkı sağlamaktadır (Helvacı, 2012: 75).

Tekerlemeler artikülasyonda etkin rol üstlenen organların ve dilin çalışmasına, belirli bir tempoda hareketlilik ve esneklik kazanmasına katkı sağlamaktadır. Çeşitli hızlarla okunurken alt çenenin, damağın, dilin hareket kabiliyetini doğrudan etkileyerek ses tellerinde oluşan tonun kuvvetlenmesine ve harflerin oluşmasına yardımcı olurlar. Böylelikle dilin ağız içerisindeki pozisyonunu etkileyerek sesli ve sessiz harflerin oluşumunda ve doğru artikülasyonunda önemli rol üstlenmektedirler. Bu nedenle tekerlemeler ile yapılan egzersizler şarkı söylerken sesli ve sessiz harflerin oluşumunda ve artikülasyonunda önemlidir.

Tablo 1. Dilin pozisyonuna göre ünlü seslerin dağılımı

	Düz		Yuvarlak	
	Alçak (Dil alçak durumda)	Yüksek (Dil yüksek durumda)	Alçak	Yüksek
Ön Ünlüler	e	i	ö	ü
Art Ünlüler	a	ı	o	u

(http://www.xn--edebiyatgretmeni-twb.net/turkcenin_ses_ozellikleri.htm)

Ünlüler ile fonasyon oldukça zorlayıcıdır. Ön egzersiz olarak “a” harfi, hafif bir sesle, ağız iyice açılarak ve farenkse esneme pozisyonu verilerek telaffuz edilir (Helvacı, 2012). Bir orta damak ünlüsü olan “a” ünlüsünü söylerken dilin doğal duruşu değişerek ortaya doğru biraz yükselir, dudaklar hareketsiz, yanaklar gevşek ve çene açıktır.

Birçok ses eğitimcisi, çalışmalarını, göğüs rejisterini ortaya koyan bu ünlü ile başlatmayı ve geliştirmeyi yeğler. Çünkü bu eğitimcilere göre “a” bütün ünlülerin temeli; gırtlığı, dili ve yüz kaslarını en az gerilim ile kullanan yegane ünlüdür (Sabar, 2008: 57).

“e, i, ü” ünlüleri söylenirken ağız açılırsa vokal tınısı düz ve forse edilmiş biçimde olacak ve telaffuz yeterince anlaşılır olmayacaktır. Bu ünlülerde, dilin mümkün olduğunca yukarı kalkarak gırtlığı yukarı çekmesi ve rezonans bölgesinin daralması gerekmektedir (Cevanşir ve Gürel, 1892).

“e” düz ve geniş bir ünlüdür. Dil ve damağın ön tarafında, açık ve kapalı olarak artiküle edilir. Söylenirken dil yükselir, dudaklar aralık, yana doğru açılımlıdır, çene az açıktır. Bazı ses eğitimcileri çalışmalarına orta rejisterdeki pozisyonu en iyi olan ve önde tınlayan “e” ünlüsü ile başlamayı yeğler (Sabar,2008).

“i” ünlüsü de “e” ünlüsünün özelliklerini taşıyan ama daha parlak ve keskin tınlı bir orta ses ünlüsüdür. Düz bir ünlüdür, dil ve damağın ön tarafında oluşturulur.

“o” kalın, geniş, yuvarlak bir ünlüdür. Kalın ve ince “o” olmak üzere iki türdür.

“u” kalın, dar ve yuvarlak bir ünlüdür, ağız açıklığı küçük bir yuvarlak şeklindedir. Kalın ve ince “u” olmak üzere iki türdür.

“ü” ince, dar ve yuvarlak bir ünlüdür, söylenirken çene açık, dil ileri doğru yüksektir. Dudakların alt ve üst köşeleri birbirine yaklaşır büzülür.

“ö” ince, geniş ve yuvarlak bir ünlüdür. Söylenirken çene açık, dil yüksek, dudaklar yuvarlak pozisyondadır.

8. TEKERLEMELER

Ünlüler ile ünsüzler için dilin belirli bir tempoda esnekliğini sağlayabilecek ve artikülasyon geliştirmeye yönelik tekerlemeler aşağıda sırayla yer almaktadır (“a, e, ı, i, o, ö, u, ü”; “b, c, ç, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z”). Tekerlemeler, öncelikle yavaş, sonra orta hızla ve hızlı olmak üzere belirli tempolarda okunmalıdır.

- 1) Adana’dan Antalya’ya Arap atıyla apar topar aparılan Abdullah, akşamüstü aniden ayrıldı.
- 2) Abana’dan Adana’ya abarta abarta apar topar ahlatla ağdalı avuntucu ahmak Ahmet’in avandanlıklarını aparlanlardan Acar Abdullah ile akıllı Abdi akşam akşam bize geldi.
- 3) Adalardan Adalara Adanan Adanalı Abroşun abarta abarta, Ahlatlı Ağdacının avutucu, avutucu ahmak, aptal Abdurrahman’ın arkadaşı ağır ağır gidiyordu.
- 4) El alem ala dana aldı ala danalandı da biz bir ala dana alıp da ala danalamadık.
- 5) Emel ile Emine, Ermenek’ten Edremit’e emekleye emekleye erişmek için ellerinden geleni yaptı.
- 6) Eğer Eleşkirtli eleştirmen Eşref ile Edremitli Bedri’yi Ege’nin en iyi eğercisi biliyorsa, ben de Ermenekli Erdem, Ergene’nin en iyi elektrikçisidir derim.

- 7) Ilgarıcı ılgar, ılgıngillerin ılgancını ılgalayarak, ılgıt ılgıt ılgıladı.
- 8) İssız Sivrihisar'ın sarsıntısız şosesi üstünde zırılıtsız sızıltısız bir yaz köşesi seçip sazsız, cazsız ve susuz, içkisiz sırf sosisonla işsiz bir yaz sürmek isteyişimizin sırrını sezişinize serzenişsizce sustum.
- 9) İğdır'ın ıgıl ıgıl akan ılıman ırmağının kıyıları ıklım tıklım ılgın kaplıdır.
- 10) İşlek işlemeci, işlemeli işleri işlikte işleyerek işletmeciyeye işyerinde izletti.
- 11) İbiş'le Memiş kavga etmiş, mahkemeye gitmiş. Mahkemede mahkemeleşmiş mi, mahkemeleşmemiş mi?
- 12) Olmalı mı? Olmamalı mı?
- 13) O pikap, bu pikap, şu pikap.
- 14) Ortaköy'den Okmeydanı'na, Orhanelili Orhan ile Osmancıklı Osman, otomobil ile gittiler.
- 15) Özgün Özgül'den, Özcan Özkan'dan, Ömer Ökkeş'ten, Önder Özsoy'dan, Önal Özmen'den, Örsan Övül'den özür diledi.
- 16) Özbezön'ün özbeöz Ödemişli öngörülü öğretmeni Özgüraslan ile Özgüluslan özellikle özerk ön öğretimde öylesine özverili, övünç verici ve övgüye değer kişiler ki, hani tüm öğretim örgütleri içinde en özgün örnek onlardır diyebilirim.
- 17) Ulukışlalı kul Lütfü ile Ulaşmışlı kel Lütfullah Kilis'in Lalapaşalı lambası güzeli lokmagöz Lale'nin halılarını Halide'nin haldır huldur halli hal halinde dokur, bir yandan da halen halsiz, halifesiz halasını halisane hallaç Halim'i ile lostromo Lami'nin yanında elif, lâm, lâmelif okur; linolyumculuk, lotaryacılık, hallaçlık, levülozlu liva loğlaması lıgıcılığı ve lateksli laternacılıkla lakerdacılık yaparlarken Uluborlulu ulu lüleci Lütfiye'yle Zileli zalım zevzek zilli Züleyha'ya rastlamış: " Beri bak Zileli zalım zevzek zilli Züleyha," demiş, "zaloğluluk etmeye kalkma, zor zoru zorlar; sen sen ol, lalangayı, laktakıyatı, lahavleyi bir yana bırak, zalım dilini, zorba elini, Ladikli Lahuti zilini tut, öyle leylim leyli leylim leyli; lap lop, lüp, lebaleb, lakap, lahuri, lame, layıha, libido, lobut, lombuz lif, lüfer, likorinoz dierek elalemi deliye döndürüp haldır haldır, paldır küldür Limerik'e kovalama!" demiş.
- 18) Üçüncü üç kağıtçı, üç etek üçleşerek üç teker arabayla süzüm süzüm süzülen süzgeçleri süzdü.
- 19) Ürdünlü ünlü üfürükçü Üryani, Ünye, Üsküdar, Ürgüp üzerinden ülküdeşlerine üstüpü, üstübeç, üvez, üzüm, üzengitaşı ve üzünç götürürken, Üveyikten ürüyerek, üvendirelerini sürüyerek yürüyen üçkağıtçı ütücülerin ürküntü üreten ünü batasıca ünlemleriyle ürküverdi.
- 20) Batı tepede tahta depo dibinde beytutet eden pullu dede tekkesinden matrut bitli Vedat, dar dere de tatlı duttan dürülü pide yutup pösteki dide dide dört ayda dört türlü derde tutuldu.

- 21) Bu yoğurdu sarımsaklasak da mı saklasak, sarımsaklamasak da mı saklasak?
- 22) Bu mum, umumumuzun mumu.
- 23) Bir tarlaya kemeken ekmişler. İki kürkü yırtık kel kör kirpi dadanmış. Biri erkek kürkü yırtık kel kör kirpi, öteki dişi kürkü yırtık kel kör kirpi. Kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin yırtık kürkünü, kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürküne; kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürkünü, kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin yırtık kürküne eklemişler
- 24) Bir berber bir berbere bre berber beri gel, diye bar bar bağırmış.
- 25) Cemaliye ile Cemalifer, camcı Cafer'den aldıkları camları cilalatmak için cilacı Cemal'e götürdüler.
- 26) Cemil, Cemile, Cemal cumaları cilacı cüce Canip'in cicili bicili cumbalı ciltevinde cümbür cemaat cacıklı civcivle cücüklü cacık yerler, sonra da Cebecili cingöz coğrafyacının cinci ciciannesinin cırcırböceğini dinlerler.
- 27) Çatalca'da topal çoban çatal yapıp çatal satar, nesi için Çatalca'da topal çoban çatal yapıp çatal satar? Karı için Çatalca'da topal çoban çatal yapıp çatal satar.
- 28) Dadaylı dadımın Dodurgalı düdük delisi dedesi diline doladığı dedbebeli dedim dedisiyle dırdırımı dilinden düşürüp de bir kez olsun doya doya düden diyemeden, düdenin dallara doldurduğu doyumlu yemişlerden doyasıya yiyemeden darıdünyadan göçüp gitti.
- 29) Dombaylı dümbül düdük dümbelekçi düdükçünün debdebe delisi dadaylı dedikoducu didaktik dedesi Dodurgalı didikçi dudu dadısı ile dudaksıllaştırmadıkları için durup dinlenmeden dada didi dödö dudu düdü dodo dıdı dedi durdu.
- 30) Dört deryanın deresini dört dergâhın derbendine devrederlerse, dört deryadan dört dert, dört dergâhtan dört dev çıkar.
- 31) Farfaracı Fikriye ile favorili fasa fiso Fahri Fatsalı Fatma'yı görünce, fesleğenci feylesof Feyyaz'ı fındıkçı Ferhunde'yi anımsayarak feveran ettiler, Felemenkte Felemenklerin Felemenkçe mi konuştuklarını düşünce düşünce fertiği çektiler.
- 32) Felemenkte Felemenklerin Felemenkçe konuşup konuşmadıklarını, Felemenkte Felemenkçe konuşan bir Felemenk'e sormak lazım.
- 33) Geviş getirenlerden geyikler, geyik otunu ve Girit lâlesini yiyip gezine gezine geviş getirmeye gittiler.
- 34) Gül dibi bülbül dili gibi, gül dibi bülbül dili.
- 35) Hakkı, Hakkı'nın hakkını yemiş. Hakkı, Hakkı'dan hakkını istemiş. Hakkı, Hakkı'ya hakkını vermeyince Hakkı da Hakkı'nın hakkından gelmiş.
- 36) Hayrabolulu hamamzade Hamitle, Hayrettin'in hanımı Halide Harputlu, has undan hamur açıp Halâskârgazi'de hassa alayından müteakit hamurkâr Hüsnü Hayrettin ile halası

- Hayrünisa Hanım'ın hem hayretine sebep oldu, hem de hayranlığını kazanıp hayır duasını aldı.
- 37) Jale'nin jilesi jalüzilerle birlikte Japonya'dan gelmiş.
- 38) Jale'nin jurnâlcı Jilet Japon'u jambon, jeton, jarse istedi.
- 39) Kendirlili kemençeci kekeme Kerim, kentlerin keşmekeşliğine kesin kes karşı çıkıyor ve keşke Keşan'da keşkekçilikle kesmeşekercilik yaparak kereste, kerevet, kereviz, ketenhelva, kendir, kenevir, kemençe, kelem, kekik, keklik satıp kelepircilik ederek rahatıma baksaydım, diyor.
- 40) Kırk kırık küp, kırkının da kulpu kırık kara küp.
- 41) Kırıkhandaki kırıkçı kırçıl kargın kırgın kırıkçısı kırmızı kırdı kırık kırık kırıkdayarak Kırmımlı kırıkdayının kızıl kırılğaçlarını kışın kırlarda Kırgızlı kırpıntıcı kırışık Kırimtov'un kırıkıraklarıyla besliyormuş.
- 42) Kınıklı kılıbık kırpıntı Kıyasettin, Kırmımlı kılkuyruk kıtmiri kırık kırık kırıkdayarak küskütük küçümen küfeci külhaniyle külüstür Kürşat'ı külünlü küngür üstüne küttedek devirdi.
- 43) Lâlelili belalı Leyla'yla tabelalı lüleli Lale, bir de Lüleburgazlı lalapaşagilin iliksiz, löpür löpür latifeci latif Latife'sinin lalasının halasına: "Hala halhallı hali ile illallah halli hala ve hali halıları, sonra da Bolulu lüzuci Lütfullah ve lakerda, halatlı laterna, lahana, likidasyon, lumbago, lokomobil, layıkıyla layıklık konuların üzerinde didişip duracağımıza; lütfen lafebeliğini, laubaliliği, lalalığı, halalığı, halhallılığı, laklakçılığı, langır lungur lafçılığı bırakın da lizollenmiş loş lokantanın locasında lop lop loğusa latilokumu yemeye, lıkır lıkır leylaklı likör içmeye gelin!" demiş.
- 44) Leyla ile Lalelili Lale'ye leblebi ile likör ikram etmiş. Lüpçüler, lütfen lüzumlu lüzumsuz lakırdıları bırakın da lüzferle rızk, rot, rop, rint, ring, ray, radyoaktivite nedir diye konuşun.
- 45) Maraşlı Mekruze, Marmara'dan Marmaris'e kadar, mırıl mırıl mırıldanarak maratonculara mesaj getirdi.
- 46) Marmara'daki Karmarisli mermerciler mermerciliği meslek edinmişler, ama Mamak'taki mamacılar manyetizmacılıkla marmelâtçılığı meslek edinememişler.
- 47) Nankör nalbant nalları nallamalı mı, nallamamalı mı?
- 48) Nobran Nadir'in Nallıhan'da naneruhu, nalın, narenciye, nergis alıp sattığı, namlı Nesrin'e de nazikâne nazım, nesir, nesep, nesic, nemelâzımcılık, nezaket, nikelâj, nüans, nümayiş, nukut, noel, nöbet şekeri üzerine nutuk attığı söyleniyor
- 49) Pısırik pırlak pırnallıklarda pırnallanırken pılı pırtısını pısırik pıtraklara pıtır pıtır pırtlattı.
- 50) Pireli peyniri perhizli pireler tepelerse pireli peynirler de pır pır pervaz ederler.

- 51) Pingpong, pingpong, pingpong! Piyano pingpong! Piyano pingpong! Piyano pingpong!
Piyano pingpong! Ping!... Pong!... Pong!... diyerek Posof'un pisipisi otundan yapıma
piştovsu piposunu tütüre tütüre petalinise doğru paytak paytak yürüyüp gitti.
- 52) Pohpohçu pinti profesör pofur pofur pofurdayarak hınçla tunç çanak içinde punç içip
pülverizatör prospektüsünü papazbalığı biblosunun berisindeki papatya buketinin bu
yanına bıraktıktan sonra palas pandıras Pülümür'le Pötürge'den getirdiği porsuk pötikare
pöstekiye Paluluların pıtırıcık pazarında partenogenez pasaparolasıyla pervasız pervaz
peyzajını ve peronospora pestenkerani pestilini posbıyıklı pisboğaz pedagoga
Pınarbaşı'nda beş peşkirle peş peşe peşin peşin peşkeş çekti sonra da pılısını pırtısını
topladı.
- 53) Pötürgeli pimpirik Pusat'ın posbıyık mı pispiyık mı oğlu Pülümürlü Pınar'la Pasin'e
gitmiş.
- 54) Rizeli raketçi, renk renk raketlerle riziko Remzi'den rastlantıyla maçı aldı.
- 55) Selenlerle Serenler, Sertanlarla Serdarlar, Selçuklarla Sargutlar sabah sabah Seferihisar
sahillerine gittiler.
- 56) Sazende Şazi ile zifoz Zihni zaman zaman sizin sokağın sağ köşesinde sinsi sinsi
fiskoslaşarak sizî zibidi Suzi'ye sonsuz ve sorumsuz sorgun ederler. Sason'un susuz
sazlıklarında badece soğanla sarmısak yetişebileceğini söyleyen Samsunlu sebzecilerin
sözüne sizler de sessizce ve sezgilerinize sığınarak inanabilirsiniz.
- 57) Şavşatlı Şaban, Şarkışlalı şipşakçı Şekip, Şişhane'den şeytankuşunu, şiş şiyeşi şişlemiş,
şiye keşişe şiş demiş.
- 58) Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, ortadaki su şişesi.
- 59) Şiş şişesişi şişlemiş, şişe, keşişe, şiş demiş.
- 60) Taşlı tarladaki terasta talaşlar tutuşunca başlayan telaş, talaşların tamamıyla ve büsbütün
tutuşmasıyla artmış. Tutuşan talaşları görüp tellaklar telaş ettikçe talaşlar tutuşmuş,
talaşlar tutuştukça tellaklar telaş etmiş ve terasın trabzanına tutunmuş bakan Trabzonlu
teşrifatçı titiz Tahsin Tefvik, talaşlar tutuştukça telaş eden tellaklara boşuna telaş
ediyorsunuz, demiş.
- 61) Tahrilli ve talihli tentürdiyotçu tetik Tahir'le tahterevallici tekinsiz Tefvik'in talimhanede
ters türs konuşarak terter tepinip tir tir titremeleri Turhallı tombul Turgut'u tıpiş tıpiş
tosbağa sokaktaki tömbekçiye doğru yürüttü.
- 62) Tereciye tere satan tekik Tahir, tir tir titreyerek terminali terketti.
- 63) Vefasız Vahap, farfara fırıldayışlı vefalı fırıldayışını vınlayan yele fırlatan Veli'nin de
vaktiyle vefalısıymış.

- 64) Vefakâr velinimetimiz Vahap Bey'le Vehbi Bey vilayetimize veda ettiler.
- 65) Vıdıvıdııcı ve vırvırcı Vanlı Veli'nin Vefalı vatandaşı Vahit vatanseverine veda edip vilayette vola vura vura, vayvaycı Vicdani ve Viranköylü Vahap'la karşılaştı.
- 66) Yahya, Yörük yaylasında yaylayamadan yabana gitti.
- 67) Yalancıoğlu yalıcık yayladığının yahnisini yağsız yiyebilirse de yayladığının yağlı yoğurdundan, Yüksekova'nın yusyumu yumurta yumurtlayan tavuklarından, bir de yörük ayrıyla yufkasından asla vazgeçemez.
- 68) Zaman saman satar, saman zaman satar.
- 69) Zamanı gelsin diye, samanı saklayan Zihni, saatinin zemberiğinden saman sarısı seslerin serpiştiğini hissedince zır zır ağladı.
- 70) Zerzavatçının sepetini sıksa, sert suratlı, zevksiz biri zikzaklar çizen tazı gibi zaman zaman da zır zır zurna çalarak taşıyordu.
- 71) Zehir zemberek Zeki, zilzurna zerzavatçıyı görünce zıvanadan çıkmış.
- 72) Zonguldaklı Zaloğlu Zöhre'nin kızı Zuhâl, zibidi Zeki'yi ziyafette zil zurna görünce zıvanadan çıkmış. Beri bak zibidi zeki, demiş: Sen zevç değil, zahiren zahireci, zalim, zevzek, zikzaklı, züğürt, züppe, zırtapozun ve de zerzevatın, zırzopun tekisin!

9. SONUÇ

Müzik eğitiminin bir boyutu olan ses eğitiminde tekerlemelerin kaynak olarak kullanılması:

- Ses eğitiminin artikülasyon basamağına katkı sağlayarak dilin belli bir esneklik kazanmasına ve fonemlerin (ünlü/ünsüz) doğru telaffuz edilmesine yardımcı olmaktadır.
- Tekerlemeler ile yapılan egzersizler dilin, ağız içerisindeki pozisyonunu etkileyerek şarkı söylerken sesli ve sessiz harflerin oluşumunda ve doğru artikülasyonunda rol üstlenebilir.
- Ses eğitiminde kaynak olarak kullanılması etkin bir öğretim sağlanabilmesi açısından önem teşkil edebilir.
- Ses eğitiminde nota değerlerinin ve tartım kalıplarının kolay öğretilmesinin yanı sıra solfej okunmasında güzel, açık, doğru seslerin üretilmesinde rol üstlenebilir.

10. ÖNERİLER

Kültürel mirasımızın temel taşlarından biri olan tekerlemeler bireyin yaşadığı toplumun müzik kültürünü tanıması yoluyla müziksel gelişimine katkı sağlaması açısından önemlidir. Bu nedenle gelecek kuşaklara aktarılması için kuramsal müzik eğitiminde, çalgı eğitiminde ve ses eğitiminde daha fazla yer verilmelidir.

Tekerlemelerin, bireye ana dilini doğru ve anlaşılır konuşması, etkin konuşma becerisi kazandırması, kelime dağarcığını geliştirmesi için çocukluk yıllarından itibaren ses eğitiminde programlı bir şekilde verilmesi uygun olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akbulut, Y. (1999). *Çocuk Müzik Eğitiminde Tekerlemelerin Yeri ve Önemi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı (5), 429- 437.
- Demircan, Ö. (1996). *Türkçenin Sesdizimi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Helvacı, A. (2012). *Şarkı Söyleme Eğitimi (Temel Konular ve Uygulamalar)*. Bursa: Ekin Basım Yayın. Birinci Basım.
- Özkaya, P. G. (2012). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Sesli Okuma Becerilerine Tekerleme Eğitiminin Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Muğla.
- Paker, Ş., Kırıcı, D. Y., Öztürk, E. (2011). *Bireysel Ses Eğitimi Ders Kitabı 12. Sınıf*. Ankara: Evren Yayıncılık Basım San. Tic. AŞ. İkinci Basım.
- Sabar, G. (2008). *Sesimiz Eğitimi ve Korunması*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Say, A. (1992). *Müzik Tarihi*. Ankara: MA Yayınları.
- Say, A., (2002). *Müzik Sözlüğü*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sun, M.,Seyrek, H. (1998). *Okul Öncesi Eğitiminde Müzik*. İzmir: Mey Müzik Eserleri Yayınları.
- Tansu, M. (1963). *Durgun Genel Ses Bilgisi ve Türkçe*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Töreyn, M. (1998). *Türkiye Türkçesi Dilbilgisi Yapısının Şan Eğitimi Amaç, İlke ve Yöntemleri Açısından İncelenmesi*. GÜFBE: Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Töreyn, M. (2008). *Ses Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler- Yöntemler*. Ankara: Sözkese Matbaacılık Tic. Ltd. Şti. Birinci Basım.
- Uçan, A. (1994). *İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar- İlkeler- Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum*. Ankara: Evrensel Müzik Evi 3. Basım.
- Yıldız, G. (2002) . *İlköğretimde Müzik Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.tekerlemeler.biz/> (Erişim Tarihi 23.08.2017).

<http://soosyo.com/diksiyon-tekerlemeleri-sasirtmaca-yaniltmacalar-zor-tekerlemeler> (Erişim Tarihi 06.06.2017).

<https://www.inonu.edu.tr/uploads/contentfile/1439/files/D%C4%B0KS%C4%B0YON%20%C4%B0%C3%87%C4%B0N%20TEKERLEME%20%C3%96RNEKLER%C4%B0.pdf>

(Erişim Tarihi 19.07.2017).

<http://felijo.blogspot.com.tr/2010/10/tekerleme.html> (Erişim Tarihi 12.08.2017).

<http://wiki.ilkon.com/temsilci-egitimleri/KONU%C5%9EMAYI-OLU%C5%9ETURAN-ETMENLER-FONET%C4%B0K-VE-D%C4%B0KS%C4%B0YON.html>

(Erişim Tarihi 17.08.2017).

http://www.xn--edebiyatgretmeni-twb.net/turkcenin_ses_ozellikleri.htm (Erişim Tarihi: 11.11. 2017).

